

C.

I. L e g a t e r.

Adskillige Legater og Tillæggelser
til Horsens lærde Skole.

(hidtil : utrykte)

1. Kong Christian den Tredies Brev,
hvorved Kongeforntienden af Lam-
drup Sogn henlægges til Recto-
ris Embede i Horsens. a)

Vi Christian med Guds Naade Dannemar-
kes, Norges, Wendes og Gothers Konning, Her-

a) Omtales hos Hofmann II: S. 207. Gavebrevet selv
har hidtil ikke været trykt.

tug udi Slesvig, Holsteen, Stormarn og Dytmarßen: Gior alle bitterlight, at vi nu af vor synnerlig Gunst og Naade, saa og paa det at Skoelen udi vor Riøpsteedt Horsens maa og kanndt saa megeett thes bedre bliffue weedt magt att lære oc optugte unge Personer udi til Religionens Forbedring, Haffuer wndt og tilladet oc nu mett thette wort obne Bress wnde og tilladhe, att wor og Kronens Part, som er tredie Parten af al Tiendenn ofuer altt thambdrop sogn wdend foer fornn. Horsens liggende, schall her epther vere og bliffue till then Personn, som schollemester er ther wdti Horsens, og hans eptherkommer schollemester, Thi forbiude wie alle, ehuo thet heldst er eller were funde, særdeles wore Fogeder, Embedsmænd og alle andre, formte. schollemester og hans eptherkommer schollemester her modt paa forbm. wor pardt af tienden af formte. Sogn esther som forscressuit staer at hindre eller udi nogen maadhe forfang at giøre, wnder wor hylst og naadhe. Givet wdi wor Riøpsteedt Wiborg løffuerdagen nest epther hellige trefoldigheedz søndag Aar MDXLII wnder wort Signett.

Christian.

2. Provst Norups og Hustrues Legat.

Hilleborg Andersdatter Naarup, Sal.
Magister Jesper Norup forhen Provst over

Nimb Herred og Sognepræst i Horsens hans efterladte Enke; Gjør vitterligt, at fornævnte min Sal. Mand haver i det mellem Os oprettede og confirmerede Testamente givet til gudelig Brug Et Tusende slette Daler, som jeg efter hans Død, der skeede den 30 Decb. 1757, skulde udbetale og forfatte 3 ligelydende Foundationer over, hvoraf den eene skal indsendes til Stiftskisten for der at indlægges, den anden leveres Magistraten i Horsens for at forvares ved andre Foundationer paa Raadstuen; den tredie beholdes i min og Arvingers Gjemme, alt til Efterretning for Efterkommerne, at samme ei fra den anordnede Brug blive forvændte. Thi haver jeg til Viborg Omflags Termin 1758 leveret Magistraten ovenneldte Capital med denne Foundation nemlig:

At deraf skal gives

Til Horsens latinske Skole 300 Eldr., hvilke Tre Hundrede Slettedaler Magistraten og Fundatsforvalterne forsvarligen og mod tilstrækkelig Forfikring paa Rente udsætter, og den aarlige Rente paa denne Skoles Reparation ansvarlig for Gud og høje Ørighed anvendes.

Horsens den 26 April 1758.

Hilleborg

Sal. Magister Jesper Norup.

3. Kammerassessor Gotfried Schmidt og Hustrues Legat.

Paa dette Legat have ingen Fundats; men i Skolens Legatprotocol findes derom folgende indrykket:

Under Skiftet efter Sal. Kammerassessor Gotfried Schmidt har Enkefruen Anna Maria fød Schönau angivet, at hun og velbemeldte hendes Sal. Mand med fælles Samtykke har skænket 200 Rd., skriver to Hundrede Rigsdaler til den ne Byes latinske Skole, at 2de fattige Dicipler, naar de dimitteres fra Skolen til Akademiet, deraf skal nyde Renten. Hvilke to Hundrede Rigsdaler ere udbetalte fra Stervboen og med 2 Aars Rente leveret til ihige Forstander for den latinske Skole. Og som ingen Fundats over dette Legatum er forfattet, men ovenmeldte kortelig udstukken udi Pladsden paa det over dem oprettede Epitaphium udi deres Begravelse i Klosterkirken, saa bliver dette indført indføre udi den latinske Skoles Fundatsprotocol og ved de andre Fundatser.

Horsens den 19 April 1784.

A. Glensburg. Daniel Grundahl.

Jens Christian Fussing.

4. Tolder Jørgen Koføeds Legat.

Om dette giver Skolens Fundatsprotocol følgende Underretning:

Ved Skifte, sluttet efter forrige Tolder Jørgen Koføed den 14de Decb. 1793, og som til os in originali er indleveret, have Executores Testamenti efter fornævnte Koføed, Hr. Nicolai Brandt og Hr. Friderik Christian Gynhelberg, ifølge den Afdødes Testamente af 5te Mai 1792, hvis 6te Post lyder saaledes:

” Og endelig skal alt det overblevne sælges ved offentlig Auction, og naar min Gjeld, Begravelsesomkostninger og forommelte Gaver ere fradragne, skal det Overblevne deles i 2 lige Deeles imellem Horsens latinske Skole og Spindeskolen.

delet det Overblevne af Boets Formue saaledes;

Horsens latinske Skole	210 Rd. 3 Mk.
------------------------	---------------

og 4 Stk. Aarhus Actiebreve	
-----------------------------	--

Horsens Spindeskole	—	210 Rd. 3 Mk.
---------------------	---	---------------

og 4 Stk. Aarhus Actiebreve	
-----------------------------	--

Og endelig have benævnte Executores til os indleveret disse Summer.

Thi bliver herved til Fundatsforvalteren Hr. Mauritz Monberg afleveret de den latinske Skole tildeelte to Hundrede og ti Rigsdaler tre Mark, for af hannem tilligemed Skolens øvrige Midler at

besørget paa Rente udsat. Ligeledes de 4 Stk.
 Marhnus Actiebreve No. 1191, 1192, 1193 og 1194,
 for i sin Tid at sørge for og modtage det Udbytte,
 for samme maatte falde. Hr. Mauritz Monberg
 haver ifølge heraf at indføre dette i Fundat.
 protocollen; og i hans følgende Regnskaber an-
 føre Rigtighed for det nu afleverede. Ligesom han
 og behagelig paa medfølgende tvende Gjenpårter
 ville give os Tilstaaelse, at denne Original med de
 derudi benævnte 210 Rd. 3 Mk. og 4 Stkr. Mar-
 hnus Actiebreve til ham er leveret.

Horsens den 30te Decbr. 1793.

Brønsted. Carøe. Tolstrup.

Kruuse. Heiberg.

5. En Capital af 100 Rd., erlagt til
 Horsens Skole af Jøden Joel
 Ballin for at erholde Borger-
 skab i Horsens.

Om Anvendelsen af denne Capital er i sin Tid
 skeet Bestemmelse af Stiftets Øvrighed, saaledes
 som følgende Skrivelse viser:

Pro Memoria

Efter den fra Hr. Rector Kraft indkomne
 Betænkning ansees for rettest og bedst, at de af
 Jøden Joel Ballin til Horsens latinske Skole

betalte 100 Rd. anvendes saaledes, at Renten heraf tillægges den af Hørerne, som tillige er Skolens Skrivemester, men naar ingen af dem er Skrivemester, da den Hører, som i det Øvrige har den ringeste Løn, og passerer saaledes denne Udgift i Regnskaberne.

Aarhuus den 20 Maj 1785.

Høegh Guldberg.

J. Hee.

Til

Hrr. Skoleforstandere samt Rector
i Horsens.

II. Skolebygninger.

Den lærde Skole i Slagelse var en af dem, som ved Directionens Oprettelse befandtes aldeles at mangle et hensigtsmæssigt Local. Dens paa St. Michelskirkegaard under en Banke bag ved Kirken beliggende Bygning var liden, snever, mørk og gammel. Alt det Indvendige, saas. Loft, Skillerum, Døre o. s. v. var yderlig brøstfældigt, og i Læseværelserne, hvis Antal ikke beløb sig til højere end tvende, Gulvet belagt med Fliser og Muursteen. Ei heller var den istand til at modtage nogen saadan Reparation eller Indretning, at det fornødne Antal af bekvemme Underviisningsværelser deri kunde tilveiebringes, ikke at tale

om, at der hverken vilde kunne blive Topæl for nogen Lærer, eller Leilighed til Bibliothek og andre Fornødenheder, eller til Gaardstrum og Bevægelsesplads for Disciplene.

Til at afhielppe denne paatrængende Mangel vilste sig en beqvem Leilighed, da Kammerraad og Byeskriver samt Hospitalsforstander Christensen tilbød Skolen til Brug og Ejendom en ham i Slagelse tilhørende Gaard. Denne Gaard er beliggende paa Bredegaden under Matr. No. 155 og bestaaende af 4 vel vedligeholdte Bygninger, foruden et Huus til Gaden, Matr. No. 155, som dermed er combineret, og indrettet til Beboelse for en liden Familie. Forhuuset er af Grundmuur til Gaden, een Etage højt med Kvist og Kjelder. Til Gaarden ligger en Have af 1600 $\square$ Alens Indhold samt Andeel i Byens Græsning, efter Gaardens og Husets Grundtaxt. I Anledning af dette Tilbud, og efterat Directionens allerunderdanigste Forslag herom ved allerhøjest Resolution af 27 Jul. d. A. er bleven approberet, er nu til Brug og Ejendom for den lærde Skole i Slagelse kjøbt fornævnte Gaard og Huus med tilhørende Have og Græsningsret for en Sum af 10,500 Rd., hvorunder tillige er indbegrebet 10 Raskelovne og forresten Alt, hvad der er muur og nægelfast. Kjøbesummen udredes af Slagelse Skoles og Hospitals fælles Kasse. Gaarden tiltrædes fra

Skolens Side til Michelsdag d. 2., men Huuset til næstkommende Paaſte Flyttetid 1810. Angaaende den gamle Skolebygning's Anvendelse er endnu intet endeligt beſtemt.

Den lærde Skole i Nyborg var ikke i mindre høj Grad trængende til et bedre Local. Den hidtilværende Skolebygning, ſom er liden og ſmal, ſtaaer i Forbindelse med Kirken ved en hvælvet Tilbygning, hvori tilforn den ſaakaldte Meſterlectie var, og vilde ikke kunne modtage nogen forbedret Skikkelse eller henſigtsmæssig Indretning, medmindre den tykke, murede Bue, ſom forbinder den med Kirken, ſkulde nedbrydes, hvorved den ſidſte ſtod Fare for at falde ud til den Side. Efterat flere Omhandlinger i denne Henſeende vare før Krigen begyndte og ved den igien afbrudte, indtraf det, at forrige Commandant i Nyborg, Generalmajor, Baron G ü l d e n c r o n e, blev ſindet at afhænde, og ſaaledes tilbød Directionen til Skolebygning ſin hidtil beboede og af ham ſelv opbyggede grundmuurede 2 Etage-Gaard Matr. No. 101 paa Hjørnet af Kongegaden, Slotsgaden og Mellemgaden, tilligemed en til ſamme Gaard ſtødende Grund med en grundmuuret Bygning til Mellemgaden, Matr. No. 102, tiſammen 1663 □ Alen. Efterat dette Tilbud var taget under Overveielſe og Omhandling, og allerunderdanigſt Foreſtilling

desangaaende af Directionen giort, behagede det Hs. Majestæt, ved allern. Resolution af 25 Aug. d. A. at tillade, at fornævnte Gaard med tilstødende Grund og Huus, samt tilliggende Græsningøret, Rafte, Iovne og muur, og nagelfast Inventarium tillige indbegrebet, maatte til Nyborg lærde Skoles Brug og Eiendom afkøbes Generalmajor Baron Guldencrone for den Sum 11760 Rd., af hvilke 4500 Rd. udredes af Skolens Fonds, men det Øvrige af det almindelige Skolefond. I Overensstemmelse hermed er nu Købet afsluttet, og dette nye Local indrømmes den lærde Skole fra næstforestaaende Kjørtetid. Angaaende Anvendelsen af den gamle Skolebygning er endnu ingen endelig Bestemmelse steet.

III. Høitideligheder.

1. i Nykjøbing Skole paa Falster

(Meddeelt af Hr. Rector Bloch)

Ved sin allerhøieste Nærværelse i Nykjøbing paa Falster d. 9 Sept. d. A. behagede det Hs. Mstæt. Kongen, iblandt andre offentlige Indretninger, isærdeleshed og at tage Stiftets derværende lærde Skole i allernaadigst Besyn. Hs. Mstæt. modtoges først paa Skolens store Høresal, hvor Rector Bloch i en kort Tiltale søgte at udtrykke nogle af de høitidelige Følelser, som ved denne

Anledning besøgte Skolens der tilstedeværende hele Personale, af hvilket derpaa blev affunget et i samme Djemeed affattet Chor. Efterat have ladet Sig forevise Prøver af Disciplenes Arbejder i forskellige Fag, besøgte Hs. Kgl. Mstæt. Skolens øvrige Local, Bibliotheket m. v., og Hs. Mjæts. allernaadigste Tilfredshed forsgede paa det høieste den Grund, som enhver af Skolens Personale naturligen maatte føle ved at see sin Virkefreds værdiget Landsfaderens allernaadigste Opmærksomhed og Deeltagelse.

2. i Ribe Skole

(Meddeelt af Hr. Rector Prof. Hansen.)

Den 2 October tog den aarlige offentlige Examen i Ribe Skole sin Begyndelse, hvorom Publicum isorveien var underrettet ved et trykt Schema over Examationens Gang, hvilket istedet for anden Indbydelse blev tilstillet Embedsmænd og andre Honoratiores i og uden for Byen. Ogsaa blev den offentlige Examen bæret med jævnlig Overværelse saavel af Byens Embedsmænd og andre, som af de i Omegnen boende Præster. Den hele Handling sluttedes den 13 October med en til samme passende Tale, som af Hr. Vice-Conrector Thorup blev holdt for et meget talrigt Auditorium af begge Køn, ved hvilken Leilighed de Disciple, som især havde udmærket sig, offent-

lig bleve nævnede og roeste. Før og efter Talem blev af et Chor af Disciple afslutningen efterstaaende Sang, forfattet af den constituerede Lærer, Peter Hansen.

Før Talem.

Mel. Velkommen Vel af danske Helte.

Op Ungdom! — Fødelandet kalder
Til Viisdom dig paa denne Dag.
Tro ei: kun hvo i Kampen falder,
Med Mod forfægter Landets Sag.
Nei, og for Viisdoms ædle Søn
Er Laurbærkrandsens stolte Løn.

Chor

Ja og for Viisdoms ædle Søn
Er Laurbærkrandsens stolte Løn.

Maa Helten end for Landet vaage,
For det opofre Liv og Blod:
Uvidenheds og Fordoms Laage
Maa du som Fjender gaar imod.
Ei mindre haard er saadan Kamp
End hiin blandt Krigens Blod og Damp.

Chor

Ja haard, ja haard er saadan Kamp
Som den i Krigens Blod og Damp.

Men viid! den Krands, som Viisdom fletter,
 Den skænker Sjælen himmelsk Fryd;
 Ei Blodstænk, — ei urene Pletter
 Berøve den sit Værd, sin Pryd.
 Det Glimt, som natlig Lampe gav,
 Høit straalet fra den Vises Grav

C h o r

Det Glimt, som natlig Lampe gav,
 Høit straalet fra den vises Grav.

Efter Taler

See Ungling! hist dig Dyden vinker:
 Dens Løn er ædel — reen dens Glands:
 I Vrens høie Tempel blinker
 Den sande Lærdes Hæderskrands.
 Hans Navn i Sekler ei forgaaer;
 Af Stjerner det omstraalet staaer.

C h o r

Hans Navn i Sekler ei forgaaer,
 Af Stjerner det omstraalet staaer.

IV. Gymnastik ved de lærde Skoler.

I disse Annal. forrige Aargang 2 B. S. 116 f.
 og S. 260 ff. er meddeelt Efterretning om de i Aar

1808 ved Frederiksborg Skole fortsatte og ved Nakskov Skole med Disciplene begyndte Svømmeøvelser.

I indeværende Aar bleve disse Øvelser paa begge Sider fortsatte. Ved Frederichsborg Skole toge i Sommer i alt 43 Disciple Deel i samme. Deraf gjorde de 24, tildeels allerede den forrige Sommer underviiste, under Læreren Hr. Goss' s Anførsel, en saadan Fremgang, at een bragte det i Længdesvømning til 3000, to til 1600, fire til 1000, otte til 400 a 500 og fire til 200 a 400 Alen, ligesom de ogsaa havde opnaaet større eller mindre Færdighed i Dykning. Disse 24 bleve ved den offentlige Skoleexamen for denne Færdighed tilkiendte egne Characterer, og disse i Examen'sprotocollen indførte. De øvrige 19 havde deels formedelst længere Fraværelse, deels formedelst Sygdom og andre Tilfælde, ei gjort saa stor Fremgang, at de derfor med Føje kunde tildeeles nogen ordentlig Character.

Ligeledes bleve de i Nakskov Skole iflor begyndte Svømmeøvelser ogsaa iaar saa ofte muligt anstillede. De Disciple, som allerede sidste Sommer havde bragt det saa vidt, at de kunde svømme paa egen Haand, have iaar ved fortsatte Øvelser saavel i Længdesvømning som Dykken betydeligen udvidet deres Færdighed. Af Begynderne have fem sidste Sommer forladt Svømmelinien. Overlærer Stephansen, der ogsaa iaar har vedblevet

fels at føre Opsynet med disse Øvelser, beklager især Tabet af den Eøemand, der isior saa trolig og redebou gif ham tilhaande. Han blev i For- aaret kaldet fra Byen i et militært Anliggende, og der var paa Stedet Ingen, som kunde træde i hans Plads. Imidlertid blebe Overlærer Stephansens egne Bestræbelser ej uden Held, ligesom de ej heller savnede Opmuntring i de Taksigelser, som jævn- ligen indløbe fra Forældrene i Anledning af disse Øvelser's Indførelse og deres Sønners Fremgang i samme.

Om lignende Øvelser's Indførelse ved andre lærde Skoler er Intet kommet til Udgiverens Kundskab.

V. Reiligheds skrifter.

1. *Programma, quo methodus numeros, per datos quotcunque divisores divisos, data residua relicturos, investigandi exponitur et simul anniversaria Scholæ Viburgensis examinatio indicitur ad diem 12 Septembris MDCCCVIII &c. Particula I. pagg. 19. 8.*
2. *Programma, quo methodus &c. &c. indicitur ad diem 14 Sept. MDCCCIX. Particula II. pagg. 24. 8. Auct. C. F. Degen, Schol. Rect.*

I den første Deel af dette Indbydelses-Skrift har Forfatteren givet den specielle Oplosning af en i flere Henseender vigtig Opgave: Saa let det nemlig er, at en given Dividend og givne Divisorer at finde Resterne, saa vanskeligt bliver det undertiden, uden særdeles Kunstgreb, af de givne Divisorer og Rester at finde Dividenden. Empirisk lod vel dette sig gjøre ved Hjælp af Talrækker, hvorpaa Forf. har givet et Exempel Part. I. pag. 5; men man vil, ved at sammenligne Part. II. pag. 22 og 23, snart indsee, at dette Arbejde for flere givne Divisorer og Rester i Almindelighed maa være høist møjsommeligt og vidtløftigt.

Veien til den i Programmets første Afdeling givne Oplosning — i det Hele en Commentar over Gaussii Disquisition. Arithm. Sect. 2 No. 27 & sequ. pag. 16 & sqq. — har Forf. forberedt ved sit i Aaret 1805 over de saakaldte fractiones continuæ udgivne Program, hvori disse Brøks Nytte og Behandlingsmaade, dog uden Beviis, er fremstillet efter den Lambertske Methode. Opgaven selv fører, for tvende Divisorer og Rester, umiddelbar til en Ligning af denne Form: $ax - by = c$, hvor a , b og c ere bekiendte, x og y ubekiendte, hele Tal; thi om andre spørges her ikke. Forf. antager ad interim $c = 1$, og viser pag. 11 & 12 hvorledes i denne Forudsætning x og y findes.

Naturligt maa altsaa x og y , for $ax - by = c = c. I$, tages c Gange større. Hvorledes heraf de mindste mulige Værdier findes i hele Tal, kan sees pag. 12 — 17. Endelig har ogsaa Forf. gjort opmærksom paa tvende Anledninger til Wildfarelser i dette Æmne: nemlig (pag. 6 & 7) paa de Tilfælde, hvor Problemet indeholder Modsigelser, og altsaa ingen Opløsning er mulig; og (pag. 17 & 18) paa en vigtig Cautel ved Røddernes endelige Bestemmelse, skjønt Opgaven ikke er contradictorisk.

Den anden Partikel af bemeldte Program begynder, efter en kort Forerindring angaaende Nytten af flere Bevis- og Oplosnings Maader, (for Unglinger især, hvis Sindsgaver ere saa forskellige,) med en anden mindre bekjendt Oplosningsmethode i det specielle Tilfælde, da, (ligesom Part I.) ikke alene Divisorerne, men endog Resterne antages givne. Hovedkunstgrebet i denne af Fract. contin. uafhængige Methode bestaaer deri, at i Ligningen $ax - by = c$ de tvende Størrelser x & y ad interim antages lige store. Af de derpaa beroende ubrugelige Værdier — thi der forlanges hele og positive Tal — lærer Forf. at finde saadanne, som opfylde Hensigten. (Cf. Part. II. pag. 5 — 13)

Det Øvrige af denne 2den Afdeeling forklarer den almindelige Opgaves Opløsning, hvor Divisorerne antages givne, men Resterne lades ubestemte. Metoden er forståelig for Enhver, som kan og vil bruge Estertanke, og ikke er ubekendt med Matematikens Tegnsprog. En af 8 Operationer bestaaende Fremgangsmaade (pag. 17 — 20) indeholder det Væsentlige af den hertil hørende Methode.

Anvendelsen af det hidtil Foredragne har Forf. forbeholdt en 3die Afdeeling. Ikke ugrundet er den i Slutningen af Part. II. tilføiede Anmærkning, at man ikke bør fortænke Unglingen, om han trættes ved speculative Undersøgelser, af hvilke han ingen videre Nytte viner. Men allerede de Gamle — Forf. anfører Talekunstens ypperlige Lærer Quintilian — have erkjendt en Videnskabs Nytte og Værd, hvilkens det bliver en stedse varende Fortieneste at have igjen indført i de lærde Skoler, hvorfra den, vist ikke efter Plato's Raad, saae sig uforstyldt udelukket.

Nogle i begge Programmer forekommende Trykfeil vil Læseren let selv kunne rette.

3. Nogle Erindringer til den studerende Ungdoms Forældre og Opdragere.
Et Indbydelsesskrift til den offentlige Examen i Christiania Cathedralskole den 18de Septem-

ber 1809, forfattet af P. Arnesen, Overlærer i det latinske Sprog. 14 S. 4.

Den nu ogsaa hos os i flere lærde Skoler indførte Skik, ved et trykt Program at indbyde til de offentlige Skole-Examina, bliver efter Anmeld. Tanker da især hensigtsmæssig, naar den bruges som en Anledning til enten at meddeele saadanne Efterretninger eller at fremsætte saadanne Erfaringer, Erindringer og Vink, der for Disciple-nes Forældre eller overhovedet for dem, som Lærestalten nærmest vedkommer, maae ansees at være særdeles interessant eller gavnlige. At Forf. af nærværende Afhandling befiender sig til samme Meening, synes det valgte Emne at vise. — Nødvendigheden af, at Forældre samvirke med de offentlige Lærere til deres Børns Dannelse, hører til de alt for ofte miskiendte, i det mindste ikke nok paaagtede Sandheder. Forf. vilde ikke lade denne Leilighed gaae forbi til at vorligen at indprænte samme. Han gjorde dette paa en Maade og i en Orden, der, med Hensyn til Fleerheden af Læserne, mindre havde til Hensigt at udvikle Emnet i dets hele Dybde eller Omfang, end at lægge dem vigtige Sandheder paa Hjerte, lede deres Estertanke ved frugtbare Vink og gavne dem ved fornuftige og velmeente Raad.

Oplysning og Forædling bestaaer ikke blot i at have Indsigter. Disse alene ere intet

tilstrækkeligt Værn mod lave Lidenheder. Læremåden og Grundsætningernes Dannelse bliver derhos en Hovedsag; men begge Deele ere meest Opdragelsens Værk. En vigtig og ubestridelig Sandhed bliver det: at den Opdragelse og Underviisning, som Barnet, Unglingen, den vordende Borger nød, altid fortrinlig bestemmer hans senere Værd som Menneske og Borger.

Naturens vise Styrrer vilde, at ethvert ædle Maa! kun skulde opnaaes ved en høiere Anstrængelse af vor Kraft. Den ædleste Espire skulde ogsaa fordre den omhyggeligste Pleie. Saa usigelig ophøiet Menneskets Aand er over hans jordiske Deel, saa meget høiere Udvikling modtager og kræver den. Forældres Pligt er det ei alene at give deres Børn den fornødne physiske Pleie, men ogsaa at staae dem bi til den seccessive muelige Udvikling af de intellectuelle og moralske Kræfter.

En af de vigtigste Bestemmelser, der fra Forældrenes Side bliver at tage i Henseende til deres Sønners Fremtid, er Valget af deres Levevei. Den eeneste almindelige Regel, som kan gives for dette Valg, er denne: at man omhyggelig maa undersøge Unglingens Naturgaver og ei ville trodse disse. Dette gielder Universit. og Skole-Annaler 1809. 2. B. 5

fornemmelig om det til *Studeringer* bestemte Subject. Her er det først saare ønskeligt, at Forældre, som tiltænke deres Sønner en høiere Aandsdannelse, ei alene maae være retskafne af Tænkemaade og omhyggelige for deres Børns Udvikling, men ogsaa at de selv maae være i Besiddelse af nogen finere Dannelse eller Humanitet. Ere de sig bevidste en vis Mangel paa sidste Egenskab, maae de dog søge, i Tale og Adfærd at bevare en ædel Anstand, naar Unglingen er nærværende. Som oftest bliver Unglingens tidligste Omgangs-cirkel den Jordbund, hvoraf den spæde Væxt indsuger ædlere eller uædlere Safter. Forældre, som bestemme deres Sønner til videnskabelig Dannelse, maae dernæst gjøre sig tydelige Forestillinger om de af denne Bestemmelse opstaaende Forholde. Reene Sæder og de fornødne Anlæg maae Unglingen nødvendig medbringe fra Hiemmet. Et sundt Legeme, Lærelyst og Aandsmunterhed ere uundværlige Egenskaber. Siden paaligger det Forældrene, Tid efter anden at indhente og nøie at agte paa Lærernes Dom over Unglingens Naturgaver, Flid og Sædelighed. En Ungling med tungt Hjemme og indskrænket Dømmekraft kan paa andre Veie blive en hæderlig Mand; paa denne vil han hverken vorde duelig eller lykkelig, og Staten vil komme til at lide ved sin Tieners Uduelighed. Forældre og andre Ungdommens

Foresatte bør derfor omhyggelig vogte sig for enhver Ligegyldighed eller Fordom i en saa vigtig Sag. Denne Fordrings Billighed vil Ingen misfiende, som har rigtige Forestillinger om, hvad Embedsmanden bør være for Staten.

I saa Ord skildrer Forf. nu S. 6 f. den Embedsmand, som Lærere og Forældre samvirkende bør stræbe at give den første hensigtsmæssige Dannelse. En god Embedsmand forbinder lyse Indsigter med reen Billie, og har Kraft til, ved begge at vorde Staten nyttig paa sin Post. Langt hævet over lavere Fordele og indbildt Være søger han sin ædleste Løn i, glad og opofrende at yde Staten de tungeste Pligter. Ikke seer han i Staten kun den Blomst, af hvilken han kan uddrage Honning, men elsker den med en taknemmelig Sønns Varme. Fortrin for Medborgere erkender han alene i sand Oplysning og gavnrig Daad. Lyffens Gaver veed han enten at undvære eller bruge med Klogskab. Han er ikke bydende og overmodig mod Undermænd, ikke nedrig og frybende mod Overmænd. Sandhed, Blidhed og Alvor præge hans Adfærd, Klogskab og Godhed lede hans Joræt, Troskab og Midfierhed udmærke den Glid, hvormed han rygter sit Kald.

Men, vedbliver Forf. S. 7, ingen med nok saa fuldkomne Lærere forsynet offentlig Skole kan give en saadan Embedsmand hans første Dannelse,

med mindre Forældrene kraftigen understøtte Lærernes Bestræbelser. Paa Huusopdragelsen kommer det her væsentligen an; ved denne er det især, at Hiertet og Characteren skal dannes. Intet er uheldigere end Ligegyldighed fra Forældrenes Side i denne Henseende. Unglingen behøver derfor ikke ængstelig at berøves sin Frihed. Kun maa denne Frihed have bestemte og fornuftige Grændser.

Imidlertid siger Erfaring, at uoverlagt Eftergivenhed fra Forældrenes Side oftere finder Sted og skader Ungdommen langt mere end den modsatte Feil. En kielen Opdragelse berøver kun alt for ofte en haabefuld Ungling Mueligheden af, eengang at naae den for Manden fornødne Kraft. Orden, Arbeidsomhed og Selvbeherkelse maa i Ungdomsaarene blive en lykkelig Bane; sildigere erhverves disse for Embedsmanden nødvendige Egenskaber vanskeligen.

De Rige (S. 9), som finde sig istand til at tilbringe deres Fritimer i sandfelige Glæders saakaldte finere Nydelser, bør erindre, at Forretningsmandens uskyldige Recreation ei altid passer ligesom deles med den halvborne Dreng. Den alt for bekvemme Levemaades ufordeelagtige Indflydelse paa Ungdommen oversees alt for hyppigen, især og af de Forældre, som fra trange Kaar ere komne i betydelig Velstand. I deres Godmodighed troe de, at deres Børn bør nyde, fordi

de funne. Tærbelighed, Orden, Afholdenhed og Selvbeherskelse ere (S. 10) uden Hensyn til Lykkens Gaver og udbortes Fortrin en ubetinget Fordring hos den Yngling, som engang skal vorde en Hædersmand i Borgersamfundet. Derfor maae ogsaa hans Fornøielser være forfriskende, ikke forstyrrende, forædlende ikft fordærvende. Af dette Slags er ædel Familieomgang, som dog aldrig maa berøbe Studeringerne den korte, kun alt for ofte slet vurderede Tid; og Omgang med Jevnaldrende, helst med de Meddisciple, som udmærke sig ved Glid og Sædelighed. Maadelige Legemsøvelser, Naturrens Studium, en eller anden Kunstfærdighed, fortrinligen Musif, udfylde paa den behageligste og gavnligste Maade de Kritimer, som de alvorligere Studeringer kunne afgive. Egentlig Lediggang bør være aldeles forviist.

Herpaa følger en Opfordring fra Forf. til den studerende Ungdoms Forældre og Bærger, at de i Ynglingens Skoleaar maae, uden for den egentlige Skoletid, have nøie Tilsyn med hans hele Adfærd og omhyggeligen bemærke, hvorvidt Pligtsfølelse og Stræben efter sande Fortrin udvikles i hans Aand og lede hans Jdræt. Uvaner og Smaa-
feil bør ei betragtes med Ligegyldighed. Den Yngling, hvis Hierte ei forædles i Forhold til Forstandens Udvikling, bortfierne man itide fra

Musernes Helligdom. Vedvarende Raadhed, gien-
tagne Drengestræger, diærve Svar paa velmeente
Advarfler, Higen efter flet Selskab, Eiegeghdighed
eller Kulde mod Venner og Familie røbe et lavt,
en høiere Dannelsse uværdigt Gemyt. Især bør
den hos vor Ungdom saa uheldig nærede Eetsin-
dighed tidlig sættes Grændser. Ikke til Leeg og
Spøg bestemte den Alvise Mennesket, men til
Alvor og Tænkning.

Her leder Forf. Tanken over paa de Anled-
ninger omkring os, der kunde og burde hæve Bor-
gerens Aand over den Lavhed og Eetsindighed, som
Rigdom saa let fremavler blandt mindre cultive-
rede Mennesker. Han tilbagefalder i sine Lands-
mænds Erindring deres Forfædres Mandighed og
Kraft, Verlighed og Aands høihed. Han fæster
Oiet paa samtidige Borgers udmærkede Fortiene-
ster af Fødelandet og paa de herlige Minder af
mangen Nutidens Daad, som skulle gaae i Arv
til Efterslægten. Han indskærper, at den offent-
lige Lærer ikke bør nøies med at bibringe Disciple
Kundskaber, men derhos benytte enhver passende
Leilighed, hvorved det Store, det Edle og Ypper-
lige kan indpræntes i Unglingens Siæl for at gaae
over til Character og Handling. At danne Mænd
af Aand og Kundskaber, som med retskaffen Varme
og ædel Gavnelyst kunne og ville befordre Sam-
fundets Vel paa en dem anbeforet Post, er hans

Stolthed og store Løn, der giver ham Mod til at hæve sig over trange Aar, over Misfiendelse og Mangel paa udbortes Vre.

Aldrig, saaledes slutter Fors. S. 13, nedværdige man Studeringer, Aandsforædling, Muses Dyrkelse, Videnskabernes Helligdom til haandværksmæssig Slendrian og merkantilist Lavhed. Simpelt, Sandhed, Alvor, Blidhed, ædel Selvfølelse og Afstøje for Laster bør udmærke den unge Studerende. I sin Familie og Embedskreds skal han da engang, liig en velgiørende Soelstraale, udbrede Lys og Orden, og virke Held for Samtid og kommende Slægter.

Fors. ønsker saa meget mere, at det, han har fremsat og indskærpet, maatte tages til Hierte af hans Landsmænd, jo mere afgjort, efter hans Overbeviisning, den Sandhed er: at en høi Grad af oeconomisk Velstand ikke forædler, men fordærver og nedstemmer en Nations Aand, hos hvilken sand Cultur ikke holder Skridt med de voxende Midler.

V. Blandede Efterretninger.

Udsigt over Frekvensen i Frue Skole
i Kjøbenhavn fra dens Reform
1797 indtil 1809.

(Meddeelt af Hr. Rector Nissen)

Aar 1797 ved Skolereformens Indførelse var An-				
tallet af Disciple i Kjøbenhavns Skole				
deels af nye indtraadte, deels af de fra				
den gamle Indretning tilbageblevne				
— 1798	—	—	—	97
— 1799				
	a. efter Foraars Examen	—		95
	b. efter Efteraars Examen	—		94
— 1800				
	a. efter Foraars Examen	—		83
	b. efter Efteraars Examen	—		73
— 1801				
	a. efter Foraars Examen	—		73
	b. efter Efteraars Examen	—		63
— 1802				
	a. efter Foraars Examen	—		69
	b. efter Efteraars Examen	—		70
— 1803				
	a. efter Foraars Examen	—		70
	b. efter Efteraars Examen	—		68

Mar 1804

a. efter Foraars Examen — 66

b. efter Efteraars Examen — 60

— 1805

a. efter Foraars Examen — 68

b. efter Efteraars Examen — 74

— 1806

a. efter Foraars Examen — 84

b. efter Efteraars Examen — 84

— 1807

a. efter Foraars Examen — 86

b. efter Efteraars Examen — 88

— 1808

a. efter Foraars Examen — 93

b. efter Efteraars Examen — 91

— 1809 efter Foraars Examen — 100